

Nattskift på Stockholms stadsmission. Här ville jag göra mannen liten i bild samtidigt som bilytan i övrigt inte skulle stjåla för mycket uppmärksamhet.

FOTOGRAFENS PATENTLÖSNINGAR, DEL 2:

"In med något skit i förgrunden"

Huvudet tomt, motivet intetsägande och tiden knapp. Det enda som finns kvar är ambitionen att ta en någorlunda bra bild och en stigande känsla av desperation.

Då är det dags att lyssna inåt. Och om du gör det riktigt, riktigt noga kan du höra den luttrade pressfotografen inom dig säga med trygg röst: "Äsch, in med något skit i förgrunden bara".

TEXT OCH BILDER GÖRAN SEGEHOLM

Att ge stort utrymme åt en förgrund i bilden har råddat många fotografer i kreativa knipor. Som generell problemlösare är förgrundsgreppet nästan oöverträffat, för bilden blir så tydligt något annat än ett snapshot. Det undgår ingen betraktare att fotografen faktiskt tänkt till och velat något mera.

Samtidigt finns det ett problem med det här sättet att berätta i bild. Den udda vinkeln som ofta blir resultatet stjäl bokstavligen kraft från huvudmotivet, och man riskerar att betraktaren mer funderar över hur bilden är tagen än vad den föreställer.

Rådet att satsa hårt på förgrunden passar bäst för motiv som alla redan vet hur de ser ut, eller åtminstone är hyggligt förutsägbara. Då kan det göra skillnaden mellan en bra bild

och en totalt intetsägande avbildning.

Men vad är det som gör förgrundsbilder mer spännande än andra? Det finns två viktiga faktorer:

- **Djupet.** När man kryper riktigt nära in på en detalj i förgrunden med vidvinkelobjektiv förstärks känslan av djup. Ögat dras inåt i bilden.

- **Det oväntade perspektivet.** I vårt vardagsseende tittar vi inte särskilt ofta på saker och ting med en förgrund i blickfånget. Om man till exempel tar en bild med kameran precis bakom en kaffekopp och visar huvudmotivet genom koppens öra får vi se verkligheten ur ett pysslingperspektiv.

Att ha uppställda gubbar i kostym på bild är illa. Uppställda ungdomar som tittar osäkert in i kameran är värre. För så är de ju inte i verkligheten.

Att aktivt arbeta med en förgrund i rörelse kan vara ett sätt att göra fotograferingen mer uppsluppen samtidigt som det blir djup i bilden.

Vidvinkelobjektiv och förgrunder hör ihop. Det är lätt att få drag i en bild genom en ovanlig kameraposition.

DET VANLIGASTE SÄTTET att göra förgrundsbilder är att använda vidvinkelobjektiv och krypa riktigt, riktigt nära in på någon detalj som får fylla upp en stor del av bilytan. Ofta kan kameralinsen befinna sig bara några centimeter från förgrundsmotivet. Längre bort i bild ser man det som bilden egentligen handlar om.

När man bestämt sig för att satsa på en utpräglad förgrundsbild är det första problemet att hitta en motivdel som verkligen lämpar sig som förgrund. Alldeles lätt är det inte, för det går inte att slänga dit vad som helst. En viktig egenskap hos en förgrundsdetalj är att den ska vara lätt att känna igen även när den befinner sig i kraftig oskärpa. Tydliga och karaktäristiska former är ett plus.

Förgrunden ska också ha någon sorts koppling till huvudmotivet. Föremål som är halvgenomskinliga eller som på ett eller annat sätt är genombrutna så att man kan titta igenom dem är lättare att jobba med än andra.

Det är också till viss hjälp om förgrunden är mörkare än

mellanpartiet där huvudmotivet befinner sig. Då får ögat ytterligare hjälp att orientera sig mot bildens huvudmotiv. Men det är absolut inget måste.

Man behöver inte begränsa sig till vidvinkel för att göra sköna förgrundsbilder. Det går bra med teleobjektiv också. En skillnad är att det objekt som bildar förgrunden måste vara lite större. Och med telet monterat på kameran kryper man inte alls lika nära förgrunden som med vidvinkel. Därför blir inte djupverkan heller lika dramatisk.

För att göra bra förgrundsbilder måste du som fotograf tänka kreativt och vara aktiv. Gör det till en vana att ständigt hålla ögonen öppna efter objekt som kan fungera som förgrunder. Titta efter saker som du kanske kan klättra upp på för att hitta de riktigt ovanliga vinklarna. Det är fullt möjligt att använda en taklampa som förgrund, om man bara kommer så högt upp. Om du behöver en stege när du är ute på jobb så var inte rädd för att fråga. De flesta människor tycker bara att det är kul att kunna hjälpa till.

BRA FÖRGRUNDSFÖREMÅL ATT HÅLLA UTKIK EFTER:

- Föremål som är genombrutna på ett eller annat sätt. Kaffekoppsöron, glasögon och annat smått och gott.

- Halvgenomskinliga föremål som går att fotografera igenom helt eller delvis.

- Föremål med karaktäristisk färg eller form. Eftersom förgrunden hamnar i grov oskärpa är det viktigt att välja motiv som är väldigt tydliga.

- Ytor som går att följa inåt i bilden – genom att placera kameran riktigt nära en väg bana, ett pianoklavatur eller en bräda. Att ställa kameran på marken och plåta med vidvinkelobjektiv ger alltid ett visst sug i bilden.

Om man använder

systemkamera kan det vara en idé att inte alltid använda största bländaren för minimalt skärpedjup vid förgrundsbilder, även om det sitter ett vidvinkelobjektiv på kameran. Det finns en risk att skärpedjupet blir så litet att det är svårt för betraktaren att urskilja vad förgrunden egentligen föreställer. ▶

I vissa fall är det förgrunden som ska vara i fokus.

Här är ett typiskt, trevligt koncerntidningsporträtt. Förgrunden ger både djup och en antydning om att artikeln handlar om tidtabeller.

Jo, en sak till. Ha gärna alltid med dig en stor dagstidning i kameraväskan när du är ute på uppdrag. Dels har du något att läsa om du måste vänta, dels kan du använda den som skydd för knän och armbågar om du måste gå ner på marknivå för att få till din bild.

FÖRGRUNDSBILDER följer oftast mönstret att bildens huvudmotiv befinner sig i bildens mellanplan och är skarpt återgivet. Men det behöver inte vara så. Ibland kan det vara intressantare att lägga skärpan på förgrunden, även om det inte är den som är anledningen till att man tar bilden. Allt beror på sammanhanget. Om det gäller en kompletterande bild till en intervju eller ett reportage så är det inte så viktigt att huvudpersonen är skarp i alla bilder. Då kan man kosta på sig att fokusera på förgrunden i stället; det kan skapa en dynamik i bildserien. Det finns kanske intressanta detaljer att lyfta fram i en förgrundskomposition som samtidigt sätter dem i någon sorts relation till huvudmotivet.

Det är också tänkbart att använda huvudmotivet som oskarp förgrund. I slutet av 1990-talet var det ett ganska vanligt grepp bland de lite trendigare fotograferna att göra just så. Ett porträtt kunde vara uppbyggd med huvudpersonen oskarp i förgrunden medan bakgrunden – som kanske inte hade så

värst mycket med saken att göra – låg i skärpa. Men trenden tycks ha kommit av sig en smula. Numera är inte den typen av bilder lika vanlig.

OM DU VILL LÄRA av fotografer som ofta utnyttjar förgrunder, är mitt förslag att du håller ett öga på Dagens Nyheter-fotografen Fredrik Funck när du får tillfälle. Han är en av mina personliga förebilder när det gäller att göra det bästa möjliga av vardagliga motiv som kanske inte är så laddade i sig. När jag ser hans bilder i tidningen får jag en känsla av att han är beredd att göra nästan vad som helst för att slippa komma hem med en tråkig och intetsägande bild. Och han tycks aldrig ge upp.

Ett av hans redskap för att åstadkomma det är just att lägga stor vikt vid förgrunden. Men det känner han inte riktigt igen när jag ringer honom:

– Jobbar jag mer med förgrunder än andra? Det visste jag inte. Men visst, jag försöker hitta bildglädje i alla jobb jag gör, och då tar jag till lite ovanliga bildlösningar. Det tar emot att tänka att vissa uppdrag är så oviktiga att man inte behöver bry sig.

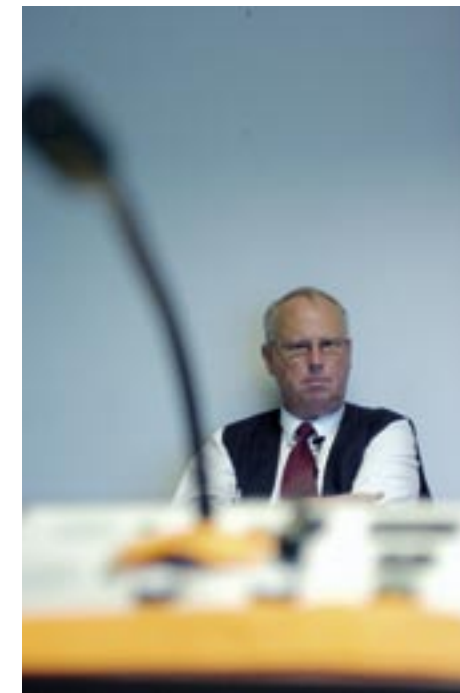
Även om vissa uppdrag kan verka tråkiga på förhand brukar Fredrik komma i gång när han väl är på plats.

– Lite väl mycket tycker nog en del, skrattar Fredrik. För

Stången i förgrunden i kombination med den lutade kameran ger en lite kaotisk känsla, och det ser ut som om bilden är tagen under stress.

Det här är en riktig klassiker. Det är svårt att fotografera folk som läser eller skriver i böcker, men den låga kameravinkeln gör att färgerna i förgrunden ger bilden extra skjuts.

En hel utbildningsdag om ett nytt kommunikationssystem i bussarna kan vara tröttsamt. Här används förgrunden som ett sätt att berätta om sammanhanget.

Det är svårt att få med en hel båt i ett porträtt utan att personen blir en bisak. Men genom att lägga typiska båtdetaljer i förgrunden kan man ändå berätta något om miljön samtidigt som fokus ligger på personen.

det innebär ju att det tar lite längre tid också.

Fredrik håller alltid ögonen öppna efter roliga bildlösningar, Kikar in genom rör och sådant. Tittar efter speglingar, reflexer och skuggor som går att använda i bilden.

– Det journalistiska berättandet utesluter varken snygga eller roliga bilder, säger Fredrik. Och hellre än att regissera människor att agera på ett speciellt sätt hittar jag en annorlunda vinkel. Bilden ska ju synas i tidningen också, stå ut ur mängden på ett eller annat sätt.

DET ÄR MED förgrunder som med alla andra berättargrepp: de måste ransoneras. Om du kommer in i förgrundstänkandet upptäcker du snabbt att det är förföriskt enkelt att göra bilder med drag även när motiven inte föreställer någonting särskilt intressant.

Det blir frestande att ta till den relativt enkla förgrundslösningen i tid och otid. Men stå emot, för det tröttar ut både dig själv och eventuell publik om du alltid trycker kameran tätt mot marken när du fotograferar hus eller tar alla porträtt med en oskarp bukett blommor i nederkant.

Å andra sidan skadar det inte att börja betrakta sin omgivning med förgrundsögon. Intressant form på den där trädstammen, kanske den skulle kunna vara någonting... ■

KAMERA & BILD | FOTOGRAFENS PATENTLÖSNINGAR

2. "In med något skit i förgrunden"

ANVÄNDS MEST Av press- och reportagefotografer för att göra spännande bilder även när ämnet i sig inte är särskilt laddat. Greppet är också vanligt inom landskapsfotografin, kanske med en blomma eller en trädgren som inramning till huvudmotivet.

VINSTER En dramatisk förgrund kan ge bilden spänning och djup. Ovanliga vinklar är ett sätt att visa saker och ting ur ett oväntat perspektiv.

RISKER Det kan bli för mycket av det goda. Det är lätt att hamna i förgrundsmisbruk eftersom det är ett så otroligt lätt sätt att ge bilderna lite extra drag. Därmed finns också en risk att man missar andra bildidéer, samt att man blir väldigt förutsägbar som fotograf.